

Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmenlik Mesleği

Ahmet IŞIK (*)

Alper ÇİLTAŞ (**)

Fatih BAŞ (***)

Özet: Özellikle son yıllarda eğitim alanında yapılan çalışmalarda, üniversite öğretim elemanlarının ve öğretmenlerin yetiştirilme süreçleri sıkça tartışılır olmuştur. Bu çalışmalarda eğitim ve iş dünyasının ihtiyaçlarına uygun eleman yetiştirilemediği düşüncesi yaygındır. Göz ardı edilemeyecek olan bu durum, eğitim kurumları dahil, iş dünyası ile eğitim dünyası arasındaki iletişimin yeterince kurulamadığını göstermektedir. O halde bütün meslek sahipleri birden fazla öğretmen tarafından yetiştirildiğine göre yaşadığımız bu yüzyılda öğretmenin yükleneyeceği misyon ne olmalıdır, bu misyona sahip olması için öğretmenler günümüz eğitim ve öğretim sistemi içinde nasıl yetiştirilmelidir. Bu düşünceden hareketle bu araştırmada; öğretmen yetiştirmede ve öğretmenlik mesleğindeki genel sorunlar literatüre dayalı olarak araştırıldı ve öğretmen yetiştirmede temel noktalar belirtilerek önerilerde bulunuldu.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, öğretmenlik mesleği

Teacher Training and Teaching Profession

Abstract: The training process of instructors and teachers has been discussed, especially in the most recent educational studies. There is a widespread suggestion in these studies that appropriately trained and qualified staff for the educational and business world cannot be found. This situation, which can not be ignored, indicates that the communication between the business world and educational world including the educational institutions could not be adequately established. Since professionals are trained by more than one teacher, it is important to establish what the mission to be undertaken by the individual teacher should be in the current century. How should the teachers, who should have this mission, be trained within the education and training system? In the light of these questions and concerns, the present study made a literature-based investigation of the general problems encountered in teacher training and the teaching profession and, the main aspects of teacher training were identified and some recommendations for improvements were made.

Key Words: Teacher training, teaching profession

*) Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi K.K.E. Fakültesi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, A.B.D., (e-posta: isik@atauni.edu.tr)

**) Arş.Gör., Atatürk Üniversitesi K.K.E. Fakültesi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, A.B.D. (e-posta: alperciltas@atauni.edu.tr)

***) Arş.Gör., Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Matematik Öğretmenliği, A.B.D. (e-posta: mat.fatihbas@gmail.com)

1. Giriş

Öğretmenlik mesleği mesleklerin mesleği olarak tanımlanmayı hak eder. Çünkü öğretmenlik, diğer mesleklerin bilişsel, devinişsel inceliklerinin öğretilmesi sürecinde rol oynayan kilit bir meslektir (Türer, 2009). Öğretmen öğretme aracıdır, sınav yapan, disiplini sağlayan, orta sınıf ahlakının savunucusu ve vekildir (Çelikten, Şanal & Yeni, 2005). Günümüzde artık öğretmenlik mesleği, eğitimle ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlar ile alanında özel uzmanlık bilgi ve becerisine sahip olan ve mesleki yeterlilik gerektiren bir uğraşı alanıdır (Şişman & Acat, 2003).

Öğretmenlik mesleğine hazırlama sürecinin yüksek öğrenim kurumlarında öğretmen eğitimi programlarıyla başladığı varsayılır. Ancak, öğretmen adayları üniversiteye başlamadan önce de okul yılları boyunca pek çok deneyim yaşar ve farklı öğretmenler tanır. Onların okul yıllarında ve üniversite eğitimleri boyunca yaşadıkları deneyim ve birikimler ilerde kendi sınıflarında uygulayacakları etkili bir öğretmenin tutum ve davranışlarını belirlemede güvenilir bir kaynak oluşturur (Baki & Gökçek, 2007).

Sosyal yaşamın en önemli paçalarından biri olan öğretmenlerin yetiştirilmesinde ve yetiştirildikten sonraki dönemlerde karşılaştıkları zorluklar ve eksikliklerin bulunduğu herkes tarafından bilinmektedir. Bu eksikliklerin iyi analiz edilmesi ve giderilmesi için yetkili kurumların yeni eğitim programlarını değerlendirmeleri ve geliştirmeleri gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki dünyadaki bütün öğretmen yetiştirme sistemlerinde, öğretmenlerin nitelik kazanmalarında iki temel etken rol oynamaktadır. Bunlardan biri, öğretmen olmayı amaçlayan ve bu amaçla eğitim alan bireylere, daha doğrusu öğretmen adaylarına uygulanan hizmet öncesi eğitim programlarıdır. İkinci etken de hizmet öncesi eğitim programlarını bitirmiş olan ve okulda öğretmenlik görevini yerine getiren öğretmenlerin bu görevlerini yerine getirdikleri sırada katıldıkları ve gerçekleştirdikleri hizmet içi eğitim ya da mesleki gelişim etkinlikleridir. Öğretmenlerin yetişmelerinde ve nitelik kazanmalarında bu iki etkenin hem hizmet öncesi eğitim programlarının hem hizmet içindeki mesleki gelişim etkinliklerinin gücünü karşılaştırmak gereksizdir, yersizdir. Gerçekte her ikisi de önemlidir ve birbirini bütünleyendir (Özer, 2008). Bu amaçla bu çalışmada öğretmen yetiştirmede (Hizmet öncesi) ve öğretmenlik mesleğindeki sorunlar (Hizmet İçi) literatüre dayalı olarak belirlendi ve gerekli eğitim kurumlarına çözüm önerilerinde bulunuldu.

1.1. Hizmet Öncesi Dönemdeki Genel Eksiklikler

Oldukça kapsamlı ve çok boyutlu bir konu olan öğretmen yetiştirmenin en önemli basamaklarından birini öğretmen adaylarının seçimi konusu oluşturur. Dönem dönem Türkiye'nin koşullarına bağlı olarak farklılıklar gösteren bu konuda geline en son nokta, öğretmen adaylarının bir takım çoktan seçmeli sınavlarla seçilmesidir. Ancak bu sistemin seçmeye değil, elemeye yönelik olduğunu söylemek çok daha doğru olsa gerek. Çünkü bu sınavlar, kontenjana veya eldeki kadroya bağlı olarak puanlamanın yapıldığı bir sınav olmaktan öte başka bir anlam taşımamakta olup, adayların sadece bir veya birkaç yönünü ölçebilmektedir. Öğretmenlik mesleğinde çok önemli olan "uygun mizaç" özelliğine yö-

nelik ise bir seçme yapamamaktadır (Kuru & Uzun, 2008). Her bireyde öğretmen olma yeteneği bulunmayabilir. Çünkü öğretmenlik sabır, özveri gibi pek çok özelliği içersinde barındıran bir meslektir. Fakat ülkemizde öğretmenlik artık garanti meslek statüsünde olup tercihlerin başında gelmektedir.

Türkiye’de öğretmen yetiştiren kurumlarda, cumhuriyet dönemi başta olmak üzere, günümüze kadar öğretmen yetiştirme sisteminde önemli değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu değişikliklere karşın, öğretmen yetiştirme modelimiz üzerindeki tartışmalar günümüzde de devam etmektedir. Bu tartışmalar, mesleğin seçimi, meslekte öğrenim görme, işe yerleşme ve meslekte ilerleme gibi boyutlara dayalı olarak sürdürülmektedir. Genel olarak bakıldığında öğretmenlik mesleğini seçenlerin alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür alanlarında yeterlik kazanmaları hedeflenir (Yazıcı, 2009). Fakat Kamu Personeli Seçme Sınavlarında(KPSS) öğretmen adaylarının alan bilgilerini ölçmeye yönelik sorular bulunmamaktadır. Öğretmenlerin günümüz toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda; araştıran, sorgulayan, problem çözebilen, kritik düşünebilen, öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi üretebilen, yaratıcı, esnek, teknolojiyen faydalanabilen, düşündüklerini kolayca ifade edebilen öğretmen yeterliklerine sahip olması gerekmektedir (Bulut & Doğar, 2006). Bu amaçla Türkiye’de öğretmen eğitimi ile ilgili sorunları ve konuları kapsayan pek çok çalışma yapılmaktadır (Bulut et al., 1995; Karagözoğlu, 1991).

Öğretmenlerin edinmeleri gereken yeterlik ya da niteliklerin neler olması gerektiği, bu yeterlik ve nitelikleri ne ölçüde edinmeleri gerektiği veya öğretmenlik mesleği genel yeterliklerinin nasıl öğrenileceği ve geliştirileceği, oldukça geniş konulardır (Gelen & Özer, 2008). Bu amaçla günümüzde öğretilerin bilgi düzeylerini ölçmek için yapılan sınavlar incelendiğinde, öğretmenlerin konu hâkimiyetleri, pedagojik bilgi ve beceri yeterlilikleri ortaya çıkmaktadır (Shulman, 1986).

Eraslan’ın (2009) yapmış olduğu araştırma ortaya koymuştur ki öğretmenler adayları üniversitede aldıkları temel alan (matematik) derslerini ilköğretimde öğretecekleri okul matematiği ile ilişkilendirmekte güçlük çekmektedirler. Bu hususta okul uygulaması ve öğretmenlik mesleği gibi derslerin önemi son derecede artmaktadır. Uygulama okullarında öğretmen adaylarına tahsis edilen rehber öğretmenlerin eğitilmesi ve görevleri hakkında bilgilendirilmesi ayrı bir önem arz etmektedir (Ubuz, 2009).

1998–1999 eğitim ve öğretim yılından itibaren eğitim fakültelerinde gerçekleşen yeneden yapılanma programının en önemli parçalarından biri fakülte-okul işbirliği programıdır (YÖK, 1998a). Bu kapsamda Türkiye’de eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının okullarda daha fazla pratik yapmaları sağlanmış ve bu süreçte yapılan çalışmalar düzenli ve sistematik bir biçimde gözlemlenerek değerlendirme yoluna gidilmiştir (YÖK, 1999). Aynı titizlik 2006–2007 müfredatlarında da gösterilmiştir. Bu uygulamaların başında *Okul Deneyimi* ve *Öğretmenlik Uygulaması* dersi ve 2006–2007 eğitim ve öğretim yılı itibarıyla müfredata eklenen *Topluma Hizmet Uygulamaları, Özel Eğitim* gibi dersler gelmektedir. Bu derslerin müfredata konulmasının amacı, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine uyum sağlamaları, toplumsal ilişki düzeylerini gelişt-

tirmeleri ve öğrenim süresince kazandıkları genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarını gerçek bir eğitim-öğretim ortamı içinde kullanabilme yeterliliği kazanmalarını sağlamaktır. Dolayısıyla öğretmen yetiştirme programlarında öğretmenlik uygulamalarına ağırlık verilmesi de yeni düzenlemenin temel noktalarından birisidir (Baskan, 2001).

Yiğit ve Alev'in (2007) "Okul Deneyimi Dersinde Özel Danışmanlık Hizmetlerinin Mesleki Gelişime Katkısının İncelenmesi" adlı çalışmalarında, küçük gruplarla danışmanlık çalışmalarının öğretmen adaylarının mesleki gelişimlerine katkısını belirlemeye çalışılmış ve öğretmen adaylarının yapılan etkinliklerle bilgi ve becerileri geliştirilmiş, ayrıca duyuşsal öğrenmelerine olumlu etki gösterdiği gözlemlenmiştir. Dolayısıyla, okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması gibi derslerin yürütüldüğü ortamlarda, öğretim elemanlarının az sayıda gruplarla, gerektiğinde bireysel rehberlik yapılarak öğretmen adayları öğretmenlik mesleğine özendirilmelidir. Öğretmenlik mesleğinin gönül işi olduğu kavratılmalıdır.

Eğer öğretmenlik meslek bilgisi öğretmen adaylarında yeterli düzeyde oluşturulursa, yani öğrencilerin ne bildiğine karşı öğretmenlerin ne bilmesi gerektiği sorgulanabilirse öğrenme-öğretim faaliyetlerinde istediğimiz düzeye ulaşma yolunda önemli bir adım atılabilir. Çünkü hizmet öncesi öğretmenlik eğitimi gören adayların amacı öğretmenlik mesleğine sahip olmaktır (Erdem & Anılan, 2000). Okul uygulaması derslerinin genel amacının, okulun yapısı ile okullardaki günlük yaşamı tanıma, eğitim öğretim ortamını inceleme, deneyimli öğretmenleri ders başında gözleme, fakültedeki derslerde kazandıkları davranışları sergileyebilecek etkinlikler geliştirip uygulama, öğrenciler ile bireysel ve küçük gruplar halinde çalışma ve kısa süreli öğretmenlik deneyimi kazanmak (Yiğit & Alev, 2007) olduğu düşünülürse be derslerin profesyonelce yapılması gerekmektedir.

1.2. Hizmet İçi Dönemdeki Genel Eksiklikler

Öğrencilerin kaliteli yetişmesi, öğreticilerin kalitesine bağlıdır (Semerci, 2003). Bu süreç, evde anne-babadan başlar ve üniversitedeki profesörsü kadar uzar. İnsan yetiştirmede hiç kimse sorumluluktan kaçamaz, hangi seviyede olursa olsun üzerine düşen görevi yapmak zorundadır.

Ülkemizde son yıllarda tartışılan eğitim sistemiyle ilgili en önemli sorunlardan birinin yetiştirilen öğretmenlerin niteliği olduğu bilinmektedir. Derslerini alan eğitimi meslek bilgileri ile donanımlı öğretim elemanlarının okuttuğu Eğitim Fakültelerinden mezun öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve yeterlikleri takısıılırken, 2009–2010 öğretim yılı itibarı ile sanki öğretmenlik kadrolarında açık varmış gibi pedagojik formasyon adı altında Fen, Edebiyat ve Fen-Edebiyat ile İlahiyat fakültelerinde öğretmen yetiştirilmesi çabaları 1970'li yıllara geri dönüldüğünü düşündürmektedir.

Öğretmen yeterliliği ve bilgisi hakkında son zamanlardaki araştırmalar incelendiğinde, öğretmenlerin bilgilerinin ne durumda olduklarını aydınlatmaya yardımcı olacak fikirler dikkate alınarak, tutarlı bir teorik alt yapı oluşturulmalıdır (Barnett & Hodson'nun, 2001). Bu amaçla çalışma sürecinde öğretmenler ile görüşmeler yapılmış, bu görüşme-

lerde öğretmenlerin öğretmeye veya kendi öğrenmeleri hakkında bilgilerini ve fikirlerini sınıma yollarında pedagojik bilginin basit ve etkili olduğu sonucuna varılmıştır. Aslında bu çalışmada temel problem olarak öğretmenlerin ne bildiği değil neye inandığı, inançlarının ne olduğu ve nasıl değiştirilmesi gerektiği araştırılmıştır.

Leatham'ın (2006) yapmış olduğu çalışmada, öğretmen inançları için alternatif bir çerçeve oluşturulmuş ve öğretmenlerin sadece neye inandıkları değil aynı zamanda nasıl inandıklarının üzerinde durulmuştur. Çalışma sonucunda öğretmen adaylarının, etkili birer öğretmen olma yolunda gerekli bilgi ve becerileri geliştirerek öğretmeyi öğrenmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu durumda öğretmen adaylarının yapması gerekenin, teori ve uygulamayı birleştirmeleri ve bu birleşme esnasında öğretmen inançlarının da göz önünde bulundurulması gerektiği gözlemlenmiştir. Öğretmenin başarısında, alana özgü hedef ve davranışları kazandıracak iyi bir alan bilgisi ile bu hedeflere ulaşmayı sağlayacak öğrenme yaşantılarını hazırlama ve sunma becerisine sahip olması gereklidir (Semerci, 2004).

Hem stajyer hem de deneyimli öğretmenler, öğretme etkinlik çalışmalarından günden güne uzaklaşmaktadırlar. Öğretmenler, bilgi ve bütün öğrenme deneyimlerini kullanarak sınıf içi öğretme faaliyetleri oluşturmaktadırlar. Öğretmenler için öğrenme uygulamalarında gelişime yardımcı olacak yaklaşımlardan biri, öğretmenlerin sınıflarda oluşturdukları yöntemler ile okulun bulunduğu sosyal çevre arasındaki ilişki olmaktadır (Putnam & Borko, 2000). Bir öğretmen, sınıf içi etmenlerden, sınıfın fiziksel ortamından, sınıf yönetimi becerisine kadar her türlü şartları göz önüne alarak eğitim-öğretim faaliyetlerine devam etmelidir. İlköğretim aşamasında hedeflenen amaçlara ulaşılabilmesi için sınıfın önemli bir yeri vardır. Sınıfta bulunan öğretmenin davranışlarını sosyal, psikolojik, ekonomik, eğitsel vb. birçok değişken etkileyebilir. Ayrıca unutulmamalıdır ki öğretmenin ne öğrettiğinden, nasıl öğrettiğinden veya kime öğretmeye çalıştığından çok daha önemli olan öğretmen-öğrenci arasındaki ilişkinin kalitesidir (Gordan, 2008). Öğretmen davranışlarına etki eden, ancak çoğu zaman dikkate alınmayan, öğretmen eğitimi esnasında programlarımızda üzerinde durulmayan, bir diğer önemli faktör de öğretmenlerin benimsemiş oldukları eğitim felsefesidir (Üstüner, 2008). Bu felsefe içerisinde öğretmen kişiliği ön plana çıkmaktadır.

Kişilik karmaşık bir yapı olup eğitim uygulamalarında son derece önemli bir yere sahiptir. Enyedy et al. (2005)'nin iki öğretmen üzerinde yapmış olukları çalışmada, öğretmenlerin kişilikleri, sınıf içerisindeki amaçları, öğrenciler hakkındaki inançları ve müfredat hakkındaki düşüncelerini kıyaslamaya çalışmışlar ve öğretmenler arasında pedagojik ve bilimsel bilgi düzeyleri arasındaki farkı vurgulayarak bir öğretmenin eğitim-öğretim sürecinde rolünün ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmışlardır.

Benzer bir çalışmayı Twiselton (2004) yaparak stajyer öğretmenleri, üstlendikleri görevler açısından üç grupta toplamıştır. İlk kategorideki öğretmenleri görevlerini tam anlamıyla yerine getiren, sınıfları üretken, çalışan ve belli bir düzen içerisinde olan öğretmen grubu oluşturmaktadır. Bu tip öğretmenlerde amacın görevi tamamlama olduğu belir-

lenmiştir. İkinci kategoride ise tamamen müfredat ile ilerleyen öğrenmenin sadece sınıf ve okul içersinde kaldığı bir öğretmen biçiminin olduğu grup ve son kategori olarak da öğrenmeye odaklanmış, öğrenmenin doğal ortamda oluşmasını amaçlamış, öğrenmenin sınıf ve okul dışına taşıdığı bir öğrenme stilini benimseyen öğretmen grubudur. Günümüzde Türkiye de uygulanan müfredat sisteminin ikinci gruba yakın olduğu söylenebilir. Bu konuda öğretmenlerimize çok önemli görevler düşmektedir. Öğretmenlerin sınıf içi etmenlerden, sınıfın fiziksel düzeninden, sınıf yönetiminden, okul dışı faaliyetlere kadar her konuda önemli rolü vardır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının genel kültür, alan bilgisi ve alan eğitimi bilgisi donanımlarının yanında, kişilik özellikleri ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumları da son derece önemlidir (Bekdemir, Işık & Çikıcı, 2004).

2. Tartışma, Sonuç ve Öneriler

İlk başta öğretmen yetiştiren kurumlara, öğretmen olmaya gerçekten istekli, ortaöğrenim başarı düzeyi yüksek olanlar seçilmelidir. Çağlar'ın (1987) da belirttiği gibi, öğretmenlik programları için başvurulara kişilik ölçekleri uygulanmalı, öğretmenlik için gereken temel kişilik özelliklerine sahip olanlar öğrenci olarak alınmalıdır. Çok fazla zaman ve emeğe ihtiyaç duyulmasına rağmen bu konuda ÖSYM, MEB ve YÖK'ün eş zamanlı ve bağlantılı çalışmalar yapmaları ve gerektiği kanaatindeyiz. Çünkü öğretmenlik mesleği şansa bırakılmamalıdır.

Okullarımızda etkili bir öğretimin yapılabilmesi nitelikli öğretmenlerin varlığına bağlıdır (Seferoğlu, 2004). Bununla birlikte öğretmenlerin iyi bir alan bilgisine sahip olmaları kadar nasıl öğretilebileceği hakkında gerekli öğretim metotlarına da sahip olmaları gerekir. Öğretmen, sosyal çevre ile iyi ilişkiler içinde olmalı ve öğrencilere gerekli rehberlikte bulunmalıdır. Çünkü öğretmenler öğrencilerin hem öğretmeni, hem annesi ve hem babası yerinde olan insanlardır. Dolayısıyla öğretmenler, öğrencilerin aileleri ile sürekli dayanışma içinde kalarak öğretim sürecinde öğrencilerin öğrenme zorluklarını en aza indirmek için çaba göstermelidirler.

Nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesinde en önemli etken, onları yetiştiren üniversite öğretim elemanlarının niceliksel ve niteliksel yeterliğidir. J.Çakıroğlu ve E.Çakıroğlu'ya (2003) göre ülkemizde, eğitim fakültelerindeki araştırmacılar tarafından okullarda ve üniversitelerde yapılan çalışmalar arasında bağlantı eksikliklerinin olduğu görülmektedir. Bu husus da eğitim ve öğretim hakkındaki bilgilerimizi dünya ile paylaşarak geliştirmemiz gerekmektedir.

Ayrıca eğitim fakülteleri ile eğitim yüksekokullarındaki öğretim elemanı sorunu önemle ele alınmalı ve çözüm çalışmaları hızlandırılmalıdır (Özer, 1990). Çünkü bu fakültelerde yetiştirilen öğretmen adaylarının kendilerini mesleki olarak yeterli ve öğretmenlik mesleğine ilişkin olumlu tutum kazanmış birer öğretmen olarak algılamalarında oldukça önemli bir role sahip (Çapri & Çelikkaleli, 2008) olduğundan bu husus üzerinde acilen çalışılmalıdır.

Öğretmen adayları, bir taraftan öğretmenlerinin yöntemlerini, taktiklerini ve stratejilerini izlerken diğer taraftan da kendi öğretim yaklaşımları ve inançları şekillenir, öğret-

menin rolü hakkındaki düşünceleri öğrenmede ve öğretmede nelerin işlediğini ve geçerli olduğuna ilişkin inançları bu sırada gelişir. Bu bağlamda öğretmen yetiştiren kurumların öğretmenlik inançlarının geliştiği ve şekillendiği okul dönemlerinde dikkatli olması beklenmektedir.

Gelişen ve değişen ülkenin koşullarına göre, öğretmen yetiştiren okulların programlarında değişiklik yapılması kaçınılmazdır. Ancak her değişikliğin beklenen ihtiyaçlara cevap verebilmesi için önceden iyi planlanması gerekir. Yeterince ön çalışma yapmadan hazırlanan programların istenilen sonuçları gerçekleştirmesini beklemek mümkün değildir (Ada, 2001).

Çağdaş eğitim anlayışına göre, öğrenme sürecinin ana elemanı öğretmen değil, öğrencidir. Öğretmenin görevi, öğrencilerin bilişsel aktivitelerini artırmada onlara rehberlik etmektir. Öğretmenin bunu yapabilmesi için, öğrenme süreci hakkında yani öğrenmenin nasıl gerçekleştiği konusunda bilgi sahibi olması gerekmektedir (Taşkesenliçil, Şenocak & Sözbilir, 2008). Öğretmenin artık her şeyi bilen ve bildiklerini öğrencilerine aktaran bir anlayış içersinden çıkıp, bilgisini paylaşan ve karşısındaki ile paylaşma isteği uyandıran, eksiklerinin farkında olan ve bu eksiklikleri giderme yollarını araştıran olmalıdır.

Bu amaçla özellikle hizmet içi eğitim politikalarının tekrar gözden geçirilerek yeniden yapılandırılması gerekmektedir. Çünkü ülkemizde hizmet içi eğitim programları ne yazık ki tam anlamıyla yürütülememektedir. Özen (2006) hizmet içi programlara katılan öğretmenler ile görüşmeler yapmış ve katılımcıların hizmet içi eğitim programlarının yararlı ve gerekli olduğunu belirttiklerini vurgulayarak, öğreticilerin uzman olmaması, uygulamanın gayri ciddi olması, anlatılanların kuramsal olması, uygulamaların olmaması ya da az olması, programların zamanlamasının uygun olmaması, fiziki ve teknolojik olanakların yetersizliği gibi konuların hizmet içi eğitimde karşılaşılan sorunlar olduğunu saptamıştır. Kavas ve Buğay'ın (2009) öğretmen adayları üzerinde hizmet öncesi eğitim ile ilgili yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin derslerindeki materyal kullanımını yeterli düzeyde görmediklerini, okul deneyimi derslerinin ve öğretmenlik uygulamalarının sayısını oldukça az bulduklarını ve alanda yeterli düzeyde pratik yapamadıklarını göstermektedir.

Ülkemizin ihtiyaç duyduğu, öğretmen yetiştirme etkinliklerinin belirli ölçüt ve standartlara bağlanması konusunda ülkemizde gözlenen bir olgu, standartların oluşturulması ve denetlenmesi konularında yetkili organların veya otoritenin açık olarak saptanması, görev ve yetkilerinin açık olarak tanımlanması, standartların saptanması ve denetim konularında gerekli ve yeterli yetkiyle donatılmalıdır (Aydın, 2003). Bir ülkenin başarısı-kalkınmışlığı o ülkenin bireylerinin dolayısıyla toplumun iyi eğitilmişliği ile paralel olduğu unutulmamalıdır (Işık, Çiltaş & Bekdemir, 2008). Her mesleğin ürünlerindeki hatalarını telafi etmek mümkündür; ancak, öğretmenin ürünündeki hataları telafi etmek çoğu zaman mümkün değildir (Özbek, Kahyaoğlu & Özgün, 2007).

Sonuç olarak, öğretmenlik bir ihtisas mesleği olduğundan öğretmen yetiştirmede hem alan hem alan eğitimi hem de eğitim formasyonu açısından oldukça hassas davranılmalı ve eğitim işi şansa bırakılmamalıdır. Bu bağlamda eğitimdeki yeniden yapılanmalar dik-

kate alınarak öğretmenlik uygulamalarının arttırılması, öğretmen adaylarına hizmet öncesi eğitimleri sırasında alacakları derslerin mezuniyet sonrası için yeterli olacak şekilde düzenlenmesi ve seçmeli derslerin arttırılması gerekir. Ayrıca hizmet içi öğretmenlerinin de belirttikleri çözüm önerileri dikkate alınarak fakültelerinde verilen okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamaları derslerinin daha dikkatli ve profesyonelce yapılması, sonrada hizmet içi programların düzenlenmesi ile işe başlanmalıdır.

Kaynakça

- Ada, S. (2001). Sınıf Öğretmeni Yetiştiren Okullarda Öğretmenlik Meslek Bilgisi Derslerinin Program İçerisindeki Yeri. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14, 1–10.
- Aydın, B. (2003). Bilgi Toplumu Oluşumunda Bireylerin Yetiştirilmesi ve Matematik Öğretimi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 183–190.
- Baskan, G. A. (2001). Öğretmenlik Mesleği ve Öğretmen Yetiştirmede Yeniden Yapılanma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 16–25.
- Baki, A. ve Gökçek, T. (2007). Matematik Öğretmeni Adaylarının Benimsedikleri Öğretmen Modeline İlişkin Bazı İpuçları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 22–31.
- Barnett, J. ve Hodson, D. (2001). Pedagogical Context Knowledge: Toward A Fuller Understanding of What Good Science Teacher Know. *Science Education*, 85, 426–453
- Bekdemir, M., Işık, A. ve Çıkıcı, Y. (2004). Matematik Kaygısını Oluşturan ve Arttıran Öğretmen Davranışları ve Çözüm Yolları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 16, 88–94.
- Bulut, S., Demircioğlu, H. ve Yıldırım, A. (1995). Ortaokul ve Liselerde Fen ve Matematik Öğretimi: Sorular ve Öneriler. *II. Ulusal Fen Bilimleri Eğitimi Sempozyumu*, Ankara: ODTÜ.
- Bulut, H. ve Doğar, Ç. (2006). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 13–27
- Çağlar, D. (1987). Öğretmen Adaylarının Seçimi ile İlgili Uygulamaların Dünü, Bugünü ve Yarını. *Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu*. Ankara Gazi Üniversitesi, 285–292
- Çakıroğlu, E. ve Çakıroğlu, J. (2003). Reflections on Teacher Education in Turkey. *European Journal of Teacher Education*, 26(2), 253–279
- Çapri, B. ve Çelikkaleli, Ö. (2008). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe İlişkin Tutum ve Mesleki Yeterlilik İnançlarının Cinsiyet, Program ve Fakültelere göre İncelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 33–53.

- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik Mesleği ve Özellikleri. *Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 207–237.
- Enyedy, N., Goldberg, J. ve Welsh, K. M. (2005). Complex Dilemmas of Identity and Practice. *Science Education*, 90(1), 68–93.
- Eraslan, A. (2009). İlköğretim Matematik Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulaması Üzerine Görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 3(1), 207–221.
- Erdem, A. R. ve Anılan, H. (2000). P.A.Ü. Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7.
- Gordon, T. (2008). *Etkili Öğretmenlik Eğitimi*. (1.bsk), İstanbul: Profil Yay., ss. 16.
- Gelen, İ. ve Özer, B. (2008). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterliliklerine Sahip Olma Düzeyleri Hakkında Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 39–55.
- Işık, A., Çiltaş, A., ve Bekdemir, M. (2008). Matematik Eğitimin Gerekliliği ve Önemi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17, 174–184.
- Karagözlü, G. (1991). Teacher Education Reform in Turkey. *Action in Teacher Education*, 13, 3–15.
- Kuru, M. ve Uzun, H. (2008). Türkiye’de Öğretmen Adaylarının Seçiminde 1954 Örneği. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 207–232.
- Leatham, K. R. (2006). Viewing Mathematics Teachers’ Beliefs as Sensible Systems. *Journal of Mathematics Teacher Education*, 9, 91–102.
- Özbek, R. , Kahyaoğlu, M. ve Özgen, N. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(2), 221–232.
- Özen, R. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Hizmet İçi Eğitim Programlarının Etkilerine İlişkin Görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 141–160.
- Özer, B. (1990). 1990’lı Yılların Başında Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme: Sorunlar ve Çözüm Öneriler. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 27–35.
- Özer, B. (2008). Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi. A. Hakan (Ed.), *Öğretmenlik Meslek Bilgisi Alanındaki Gelişmeler*, 195–216, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi.
- Putnam, R. T. ve Borko, H. (2000). What Do New Views of Knowledge and Thinking Have to Say about Research on Teacher Learning? *Educational Research*, 29(1), 4–15

- Semerci, N. (2004). Öğrenci Görüşlerine Göre Sınıf Öğretmenliği Derslerinin İşleyişi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 6–9 Temmuz 2004 Malatya: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi.
- Semerci, Ç. (2003). Eğitim Sisteminde Öğreticilerin Kalitesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 203–210.
- Seferoğlu, S. S. (2004). Öğretmen Adaylarının Öğretmenliğe Yönelik Tutumları. *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı*, 413–423.
- Shulman, L. S. (1986). Those who Understand: Knowledge Growth in Teaching, *Educational Research*, February, 4–14.
- Şişman, M. ve Acat, M. B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(2), 235–250.
- Taşkesenliğil, Y., Şenocak, E. ve Sözbilir, M. (2008). Probleme Dayalı Öğrenme Teorik Temelleri, *Milli Eğitim Dergisi*, 177, 50–64.
- Türer, A. (2009). Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme ve Sorunlar-I. public.cumhuriyet.edu.tr/aturer/ogretmenyetistirme.html. Erişim Tarihi: 17.06.2009.
- Türker, N. ve Tüzün, Y. Ö. (2007). Öğretmen Adaylarının Yapılandırmacı ve Geleneksel Öğretim Yaklaşımları ile İlgili İnançları. *1. Ulusal İlköğretim Kongresi*, 15–16–17 Kasım. Ankara: Hacettepe Üniversitesi İlköğretim Matematik Bölümü.
- Twiselton, S. (2004). The Role of Teacher Identities in Learning to Teach Primary Literacy, *Educational Review*, 56(2), 157–164.
- Ubuz, B. (2009). Üniversite Eğitimi ve Öğretmenlik: Matematik Öğretmenlerinin ve Adaylarının Görüşleri. http://www.fedu.metu.edu.tr/UFBMEK5/b_kitabi/PDF/OgretmenYetistirme/Bildiri/t312d.pdf. Erişim Tarihi: 17.06.2009.
- Üstüner, M. (2008). The Comparison of The Educational Philosophies of Turkish Primary Scholl Superintendents and Teachers. *Eurasian Journal of Educational Research*, 33, 177–192
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumlar: Kurumsal Bir Bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33–46.
- Yiğit, N. ve Alev, N. (2007). Okul Deneyimi Dersinde Özel Danışmanlık Hizmetlerinin Mesleki Gelişime Katkısının İncelenmesi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 1(1), 85–101.
- YÖK (1998a). Aday Öğretmen Kılavuzu. http://www.yok.gov.tr/egitim/ogretmen/aday_ogretmen/adayogr.html. Erişim Tarihi:25-Mayıs–2009.
- YÖK (1999). *Türkiye’de Öğretmen Eğitiminde Standartlar ve Akreditasyon*. Ankara: Öğretmen Eğitimi Dizisi.